

עין משפט‏‏^{נר מצוה}

לד:

וְחֹזֶר ואמר איני משלם [מאי] מי אמרינן מהדר קהדר ביה. מכאן מוכיח ר"ת דאם אמר לחזרו השגע וטול קודם שנשבע יכול לחזור בו ולומר אשבע ולא אשלם ובפרק יש נוחלין (ב"ב דף קכח. ושם) דלומר עבדי גנבת רעונך השגע וטול ונשבע אינו יכול לחזור בו לא גרס נשבע בלא וא"ו דמשמע שבע"כ ישבע וצריש שבועת הדיינים (שבועות דף לג. ושם ד"ה אם) דלומר אם אמר איני נשבע פוטרינן אותו מיד לא כפרש"י שפוטרינן אותו לפי שאינו יכול לחזור בו אלא יש לומר מסלקין אותו מצ"ד כדי שיתצייש לחזור ולומר אשבע מהיו שוב פייש ר"ת בתשובה אחת דשפיר גרסינן נשבע בלא וא"ו וישבע בע"כ והא דלמרינן בפרק זה בורר (סנהדרין דף כד. ושם: ד"ה שלח) גבי נאמן עלי אבא ואיצין מחלוקת לאחר גמר דין אכל קודם גמר דין דצרי הכל יכול לחזור בו הכא אפילו קודם שנשבע אינו יכול לחזור בו דכיון שקבל עליו לשלם אם ישבע זה שכנגדו הוי כמו לאחר גמר דין והכא דקאמר מהדר קהדר ציה לא שויכל לחזור אלא רוצה הוא לחזור אף על פי שאינו יכול ולא מקני ליה כפילא משום דלטעמיה לצי"ד דלאמר בסמוך גבי ההוא דלפקיד כיפי וכה"ג איכא צפ' יש נוחלין (ב"ב דף קנח). מדאשתיק קננה וכשנזוט לבסוף מהדר קהדר ציה פירוש רוצה לחזור ואינו יכול:

הריני משלם ומת בו, תימה היאך

שילם לבני הנפקד ככל הא'
אין אדם מוריש קנס לבניו כדמתן
צריש פרק נערה שנתפתמה^(א) (כתובות דף סא.):

שאל מן האשה. פי' רש"י פרה מנכסי מלוג שהקנן שלה ופירות לבצל וקשה דמאי קצעי דכי שאל פרה מן האשה כאלו שאל הפירות מן הצעל וכששילם הפרה לבצל כאלו שילם הקנן לאשה ויש ליישב ששילם לבצל חלקו כמו שהיתה שוה לפירותיה ולא שילם הקנן וגרע משילם לאחד משותפים חלקו דהתם שילם קנן דזומא ויש לפרש שאל מן האשה כשהיתה פנויה שהיו שלה הקנן והפירות וניסת דהשתא שילם הפירות לבצל אפילו נתן הכל לאשה דכיון דניסת יש לו פירות דכין נכסי מלוג וכן אשה ששאלה כשהיא פנויה וניסת ושלמה דהשתא שילם

הצעל דהוי הפירות שלו והריצין פי' שאל מן האשה ומתה ושילם לבצל מהו דלפילו אם מתנא לומר דשילם לבנים קנה כפילא משום נישומא דאזוהון אכל צעל לא חיש לניחותא דאשה וללישנא דמעכשיו אשה אינה חסה על צעלה וכן אשה ששאלה ומתה ושילם צעל אפי' אם מפקיד מקני כפילא לבני נפקד משום דרחים להו משום אזוהון אכל לא מקני להו לבצל משום אשתו שמתה:

שמוא יוציא ה"ה הפקדון. פירש רש"י ויפסלנו לעדות ולשבועה וקשה לר"ת דכל שכן שישבע הלوه שהוא ידקדק יותר

לישבע בזאת כדי שלא יפסלנו המלוה וכי עבדינן תקנה לרמאי וכי תימא דחיישינן שמא המשכון יתקלקל אחרי כן ויוציא עליו לנו אע"פ שנשבע בזאת ^אא"כ מאי פריך בסמוך כי משתבע מלוה נמי לטרח לזה ולייתי והשתא אי שוה יותר אם כן נשבע לשקר וכל שכן שיזהר בשבועתו וגראה לרבינו תם כפירוש רבינו חננאל דנראה כמו שבועה לבטלה וגנאי הוא לישבע היכא שהדבר מתבצר אחרי כן שהמלוה יוציא את הפקדון אכל כי רמינן לה על המלוה לא ישבע עד שידע שלא יוכל למצאה וא"ת אמאי לא חשיב הא בפרק כל הנשבעין (שבועות דף מד: ושם ד"ה והלו) עם הנשבעין ונוטלין דליכא למימר תנא ושייר דאלו קמני כדדייק צפ"ק דקידושין (דף נז: ושם) גבי אלו מעניקין להם ויש לומר דלא חשיב התם אלא אותם שאין יכולין לישבע כגון גולן וחובל דניכרים הדברים כיון שנכנס שלם בדימו ומתקוטטו ויאל חבול שהוא חבול וכן בחנוני אינו יכול לישבע צעה"צ שאינו יודע אם נתן חנוני לפועלים וכן שכיר שאין צעה"צ יכול לישבע לפי שהוא טרוד בפועליו ומהאי טעמא נמי בזמניא הולאות על נכסי אשתו אמרי' בפרק האשה שנפלו לה כו' (כתובות דף פ. ושם ד"ה ישבע) כמה הוציא וטול דאין האשה יודעת כמה הוציא צעלה ולא חשיב לה פ' כל הנשבעים דהוי בכלל שכיר אכל הכא הלוח יכול לישבע דקים ליה טפי ממלוה אף שלא רלו כחמים גזירה שמא יוציא הלה כו': ^אנוע"ע מוס' כתובות פ. ד"ה ישבע ועוד שם פז: ד"ה והלון:

המפקיד פרק שלישי בבא מציעא

ואמרו צנים אין אנו משלמין. ^אלא הספיק לשלם עד שמת: **שלמו צנים**. והאכ לא הספיק לומר הריני משלם עד שמת: **דעבד לי נייח נפשי**. פעמים רבות עשה לי קורת רוח: **שילם לבנים**. מתו הצעלים וגנבה ואמר השומר לבנים הריני משלם או שילם מהו: **שלמו צנים לבנים מהו**. דליכא שום

לד נייחא נפשא באלו שהם קיימים שלא הם ולא אציהם עשו קורת רוח לאלו ולא אציהם של אלו קיבל קורת רוח מצני השומר: או **דלמא**. כיון ששניהם הראשונים הוה להו נייחא נפשא בזהדי קנו כפילא אף צנים מן הצנים: **שילם מחלה**. מתחילתו אמר הריני משלם מחלה ולא יותר: **מהו**. לקנות חצי הכפל: **שאל שפי פרוס**. אם תימני לומר לא קני מחלה שאל שפי פרוס וגנבנו ואמר הריני משלם אחת ולא אמר מתה מממת מלאכה: **מהו**. לקנות כפל שלה מי אמרינן כיון דפרה שלימה שילם קנה או דלמא כיון דמרייהו מד פקדון הוו ואינו משלם את שתייהם לא אקני ליה כפילא שהרי הוא נפסד על ידו: **ושילם לאחד מהם**. חלקו חצי דמיה שעליו מהו לקנות חלקו המגיעו מי אמרינן כל הקרן שלו שילם או דלמא צעינן עד שישלם כל הפרה: **ושילם אחד מהם**. חצי דמיו שעליו: **מהו**. שיקנה חצי הכפל מי אמרינן הרי שילם כל המוטל עליו: **שאל מן האשה**. פרה של נכסי מלוג שהקנן שלה והפירות לבצל: **ושילם**. הפרה לבצל: **מהו**. לקנות הכפל מי אמרי' כיון דקרן לאו דבעל הוא לאו תשלומין מעליא נינהו ולא קני כפילא או דלמא כיון דאפוטרופוס הוא על הנכסים ואוכל הפירות צעלים הוי עליייהו ומשלומין הן: **אשה ששאלה**. לזווך קרקע מלוג שלה: **משביעין אותו**. אמתני קאי אע"פ שהוא משלם כדקמני שילם ולא רצה לישבע משביעין אותו שבועה שאינה צרשומו: **שקל חצי סלע**. פטור. הלוח מן השבועה שאין כאן הודאה צמקת: **חייב**. לישבע שכן היה שוה ומשלם לו דינר שהודה לו: **ושפסס היה שוה**. והלוח תוצע את המלוה את יתר דמיו. וקא סבר האי מנא המלוה על המשכון שומר שכר הוא: **פטור**. מן השבועה שאין כאן הודאה שחייב לו כלום: **ויוציא הלה כו'**. ויפסלנו: **אחייא**. קאי מי נשבע דקמני צה: **אינימא אסיפא**. אחיוצ דסיפא: **תיפוק ליה כו'**. ולמה ליה למתלי טעמא בשמא יוציא הפקדון ויפסלנו לעדות ולשבועה: **מאי ארישא**. הא רישא פטור קמני: **אסיפא דרישא**. אחיוצ דקמני צרישא קאי: **לשבעה מלוה**. שלא היתה שוה אלא שקל ויטול שקל דכיון דאיכא שבועה על הלוח מן התורה אי אחת יכול לפוטרו בזול כלום ומשום תיקון עולם שלא יפסל ישראל שקלוה לשבועה מיניה ושדיהא אמלוה: **ואם איתא**

דקמני צה: **אינימא אסיפא**. אחיוצ דסיפא: **תיפוק ליה כו'**. ולמה ליה למתלי טעמא בשמא יוציא הפקדון ויפסלנו לעדות ולשבועה: **מאי ארישא**. הא רישא פטור קמני: **אסיפא דרישא**. אחיוצ דקמני צרישא קאי: **לשבעה מלוה**. שלא היתה שוה אלא שקל ויטול שקל דכיון דאיכא שבועה על הלוח מן התורה אי אחת יכול לפוטרו בזול כלום ומשום תיקון עולם שלא יפסל ישראל שקלוה לשבועה מיניה ושדיהא אמלוה: **ואם איתא**

לעו אע"פ שנשבע בזאת ^אא"כ מאי פריך בסמוך כי משתבע מלוה נמי לטרח לזה ולייתי והשתא אי שוה יותר אם כן נשבע לשקר וכל שכן שיזהר בשבועתו וגראה לרבינו תם כפירוש רבינו חננאל דנראה כמו שבועה לבטלה וגנאי הוא לישבע היכא שהדבר מתבצר אחרי כן שהמלוה יוציא את הפקדון אכל כי רמינן לה על המלוה לא ישבע עד שידע שלא יוכל למצאה וא"ת אמאי לא חשיב הא בפרק כל הנשבעין (שבועות דף מד: ושם ד"ה והלו) עם הנשבעין ונוטלין דליכא למימר תנא ושייר דאלו קמני כדדייק צפ"ק דקידושין (דף נז: ושם) גבי אלו מעניקין להם ויש לומר דלא חשיב התם אלא אותם שאין יכולין לישבע כגון גולן וחובל דניכרים הדברים כיון שנכנס שלם בדימו ומתקוטטו ויאל חבול שהוא חבול וכן בחנוני אינו יכול לישבע צעה"צ שאינו יודע אם נתן חנוני לפועלים וכן שכיר שאין צעה"צ יכול לישבע לפי שהוא טרוד בפועליו ומהאי טעמא נמי בזמניא הולאות על נכסי אשתו אמרי' בפרק האשה שנפלו לה כו' (כתובות דף פ. ושם ד"ה ישבע) כמה הוציא וטול דאין האשה יודעת כמה הוציא צעלה ולא חשיב לה פ' כל הנשבעים דהוי בכלל שכיר אכל הכא הלוח יכול לישבע דקים ליה טפי ממלוה אף שלא רלו כחמים גזירה שמא יוציא הלה כו': ^אנוע"ע מוס' כתובות פ. ד"ה ישבע ועוד שם פז: ד"ה והלון:

מגו

מסורת הש"ס

- ↑ ג' רש"י כפילא אבונה, (ב לעיל ה:.) א שבועות מג, (ד) [שם: ע"ש], (ה) [נועין מוס' בנא קמא עב. ד"ה סיפא כו'] א כ"ל מכל מקום. רש"י,

הגהות הב"ח

- ↑ רש"י ד"ה ואמרו וכו' משלמים והאב לא הספיק:

מוסף רש"י

משביעין ארתו. שומר שטר שטען גנבה וחיוב עלמו בתשלומין (שבועות מג.). חיישינן שמא עיניו נתן בה. ויזיל לקנותה כדמס' (שם). מי נשבע. כמה היתה שווק, מי שהפקדון אצלו. המלוה (שבועות מג.). ויוציא הלה את הפקדון. ושמא לא דקדק זה בשומא ויפסלנו לעדות ולשבועה (שם).

רבינו חננאל (המשך)

המשכון וטוען המלוה כי הלויתך עליו ד'. דינרין יהיה שוה שני דיני הריני מחשב על ב'. דינרין דמי המשכון שאבד מפני שאמרו חכמים כשומר שכר אני מששלם הגניבה והאבירה וכשוי חייב אתה לתת לי ב'. דינר המשכון ולא נשאר לך לא כי אלא ד'. דינרין הלויתני וד' היה שוה המשכון ולא נשאר לך כלום פטור הלוח משבועה דאורייתא שהרי לא הודה לו במקצת מן התביעה אבל אם [טען] הלוח סלע הלויתני וג'. דינרין היה שוה המשכון ונשאר לך עלי דינר והמלוה אמר לא היה שוה המשכון אלא ב'. דינר ונשארו לי עולין ב' דינר כיון שהודה הדינר וישבע על הדינר האחר שבועה דאורייתא ותנן בהדא מתני' מי נשבע מי שהפקדון אצלו שמא ישבע זה ויוציא הלה את הפקדון ואינו שוה ג'. דינ' כמו שנשבע ונמצא הלה חזשר על השבועה.

- ↑ או ששילם המאל לבני המשאל או שלמו בני המאל לבני המשאל:

- ↑ כירושלמי לפעמי הני אלא כיון דלמר הריני משלם כמו ששלם. אחר משלם אי חוששין שמא שלח בו די וכו' וכצ"ל גם כאן.

- ↑ ובשאבד המשכון טען המלוה וכו'.

^[1] או ששילם המאל לבני המשאל או שלמו בני המאל לבני המשאל

^[2] כירושלמי לפעמי הני אלא כיון דלמר הריני משלם כמו ששלם

^[3] ובשאבד המשכון טען המלוה וכו'